

GÁRDONYI GERGELY

A bűnügyi technikai szakterület hazai eredményei, a fejlődés lehetséges irányai

2011. február elsején, vezetői döntés alapján a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet az Országos Rendőr-főkapitányság szervezetébe integrálódott. Ezzel egy időben létrejött az intézet szervezetén belül a bűnügyi technikai főosztály, amelynek feladata a bűnügyi technikai tevékenység országos szakmai irányítása¹, és egy olyan központi helyszínelő egység létrehozása, amely világszínvonalú eszközökkel felszerelt, és képes a kiemelt jelentőségű bűnügyi helyszíneket magas színvonalon feldolgozni. A létrejött új szervezeti egység állományába tartoztak még az osztályszinten külön-külön szerveződött poligráfós hazugságvizsgálók és a bűnügyi orvosok is². A főosztály egyik legnagyobb értéke az a ritka vegyes feladatrendszer, amely egyszerre jelenti szakirányító és gyakorlati tevékenység végzését is. Ennek köszönhetően intézetünkben nem tapasztalható az a tisztán szakirányító tevékenységet végző kollégák esetében több ízben észlelt jelenség, amely szerint a gyakorlati végrehajtástól eltávolodnak és munkájukat kiüresedettnek érzik³.

2011-ben a főosztály több célt tűzött ki maga elé, ezeket a szakma képviselőivel nyilvános fórumon ismertette, és az utóbbi négy évben rendre meg is

---

1 Fontos megjegyezni, hogy a kormányrendelet értelmében az intézet kizárólag a szemlebizottságban tevékenykedő bűnügyi technikusok szakmai munkáját irányítja országosan, a szemlebizottság-vezetőkét nem, mivel az ő szakmai irányításuk az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság feladatkörébe tartozik.

2 A rendőrség szerveiről és a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) kormányrendelet 10/A §.

3 Korábban is létezett már hasonló elképzelés. Vö. Tóth István: A bűnügyi technikai szolgálat jövője. Belügyi Szemle, 2007/1. Léteznek azonban ezzel ellentétes felfogások is. Finszter Géza 1990-ben üdvözölte azt az átalakítást, amely a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézetben zajlott, és amely megszüntette az országos hatáskörű helyszínelő csoportot. Helyes szervezési elvnek nevezte, hogy a szakirányító feladatokra kötelezett központi szervek nem terhelik tevékenységüket végrehajtó típusú munkákkal. Finszter a bűnügyi helyszínelő tevékenység kapcsán az intézet feladatának nem a gyakorlati, hanem a szakirányító tevékenységet tartotta. Szabó Endre: Interjú a bűnügyi technika jelenéről és jövőjéről Dr. Finszter Gézával. Belügyi Szemle, 1990/1., 47. o. A helyzet most merőben más, hiszen a létrejött helyszínelő egység feladata nem csupán a központi nyomozó szervek részére történő szemletevékenység végrehajtása, hanem ugyanúgy feladata a területi és helyi szervek számára a speciális, modern technikai eszközök gyors és megbízható rendelkezésre bocsátása is. Mindezzel együtt a jelenlegi rendszer egyik erősségét és hitelességét éppen abban látom, hogy főosztályunkon együtt jelenik meg valamennyi tevékenység végrehajtása és szakmai irányítása.

valósította őket. Ezek a célok a következők voltak: az egységes szervezetrendszer létrehozása, az egységes jogi környezet megteremtése, a megfelelő finanszírozás biztosítása és egy azonos elvek alapján működő országos szakirányítási rendszer kiépítése.⁴

Egységes szervezetrendszer

A főosztály felállítása szükségszerű és indokolt volt. Ha megnézzük, hogy az ORFK bűnügyi technikai osztály 1997-es megszüntetése után miként alakult ennek a szakterületnek a sorsa, azt látjuk, hogy 1999 és 2007 között az ORFK bűnügyi (!) osztályon belül két szakember foglalkozott országosan a bűnügyi technikusok szakmai irányításával⁵. Ez az időszak két rendkívül lelkes szakember küzdelme volt a bűnügyi technika életben tartása, sőt fejlesztése érdekében. 2008. január elsejétől azonban öt munkatárssal felállt az ORFK Bűnügyi Főigazgatóságán belül a bűnügyi technikai osztály, amely már a szakmai érdekek markánsabb képviselőjére volt képes.

A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet keretei között létrejött új főosztály 72 szakemberrel megteremtette egy erős érdekképviselőre képes, végrehajtó és szakirányító tevékenységet egyaránt végző szervezeti egység alapját.

Tény, hogy az ORFK bűnügyi technikai osztály 1999-es megszüntetésének a területi és helyi egységek látták elsősorban kárát⁶, hiszen a hagyományos bűnügyi terület mellett nem volt olyan mértékadó képviselője a bűnügyi technikának, amely elősegíthette volna a folyamatos fejlődést⁷. A szakterület így 2011-ben – mindenki által érezhetően – fejlesztésre szorult, amelynek azonban feltétlenül a szakértői területtel összhangban kellett megtörténnie, és ennek garanciája az intézet állományába történő integráció volt. Nem volt ez mindig így: végigtekintve a bűnügyi technika hazai fejlődéstörténetén megállapítható, hogy országos irányításának helye kezdetben a Budapesti Rendőr-főkapitányságon belül volt⁸, majd később a rendőrség központi szerveze-

---

4 Elhangzott 2011. június 27-én, a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának dísztermében rendezett konferencián.

5 Gárdonyi Gergely: Szemelvények a bűnügyi technika hazai történetéből. Belügyi Szemle Különszám – 50 éves a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet, 2011, 97. o.

6 Mint arra Katona Gézáné is utal, a szakterületen a fejlesztések már 1996-ban leálltak. Katona Gézáné: A krimináltechnika perspektívái és a nemzetközi együttműködés lehetőségei. Belügyi Szemle, 1998/7–8., 62. o.

7 Gárdonyi Gergely: i. m. 97. o.

8 Kertész Imre: A magyar bűnügyi technika fejlődése. Belügyi Szemle, 1965/1., 33. o.

tén belül több esetben megszüntették, aztán többször létrehozták, de volt példa korábban arra is, hogy az intézet keretein belül állították fel a központi szakirányítást végző szervezeti egységet⁹.

Az érdekképviselő gyengülésének következménye volt az is, hogy a 2000-es évek derekán több megyében megszüntették a megyei bűnügyi technikai osztályokat. A döntés helytelenségét az idő igazolta, mivel ezekben a megyékben a szakmai munka színvonala, a szakirányítás és az érdekérvényesítés több elemében sem volt olyan hatékony, mint az ilyen intézkedéssel nem érintett többi megyében.

A megyei technikai osztályok visszaállítása javaslatunkra, belügyminiszteri utasításra 2013 elején megtörtént, egyúttal a megyeszékhely helyszínelő egységei – egy kivétellel – beolvadtak a megyei bűnügyi technikai egységekbe. Így a két együttes intézkedés lehetővé tette, hogy minden megyében megfelelő erejű és létszámú képviselő legyen a bűnügyi technikai szolgálatnak, és arra alkalmas szervezeti keretek között folyjon a szakmai irányítás, valamint a megyei rendőr-főkapitányságokon zajló feladat-végrehajtás. A rendszer kézzelfogható előnye, hogy a rendelkezésre álló humán erőforrást jobban lehet átcsoportosítani az egyes városi vagy megyei feladatokra, továbbá a megyeszékhely bűnügyi technikai tevékenysége profiltisztává vált, ami a szakmai színvonal növekedését hozta magával. (Az intézkedés előtt országosan tíz megyében már ezen elgondolás szerint folyt a munka.)

E szervezeti rendszer felépítésével (benne a központi technikai osztály felállításával) létrejött Magyarországon a háromszintű bűnügyi helyszínelés, amelyre korábban már volt példa, és amely meggyőződésünk szerint a minőségi bűnügyi technikai munka záloga.¹⁰

Egységes jogi környezet

A szemletevékenység jogi szabályozása 2011-ben törvényi és rendeleti szinten valósult meg csupán¹¹. Nem voltak olyan, a rendelet szabályait kibontó közjogi szervezetszabályozó eszközök, amelyek definiálták volna a szakmai alapfogalmakat és alapelveket, az alapvető jogokat és kötelezettségeket, és

---

⁹ Uo. 36. o.; vö. Gárdonyi Gergely: A bűnügyi technika hazai története. Belügyi Szemle Különszám, 2011

¹⁰ Katona Gézáné: i. m. 62. o.

¹¹ Kivéve: a közigazgatási eljárás keretében vizsgált rendkívüli halálesetek szemléjének végrehajtását szabályozta az 1/2006. ORFK utasítás.

azokat a szakmai minimumokat, amelyeket minden szemle során végre kell hajtani. Nem szabályozta semmilyen írott szakmai rendelkezés a nyilvántartásba vétel folyamatát sem.

Ennek a helyzetnek a megváltoztatása érdekében egyik első feladatunk volt, hogy megalkossuk az azóta „bűnügyi helyszínelő kódex” néven ismertté vált, hetven pontból álló 13/2012. ORFK utasítást, amely *A büntetőeljárások keretében lefolytatandó szemlék végrehajtásáról és a bűnügyi technikai tevékenység egységes szabályozásáról* címet viseli. E norma az egy évig tartó széles körű egyeztető folyamat eredményeként jelent meg, amelynek résztvevője volt valamennyi megyei bűnügyi technikai osztályvezető, az ORFK jogi főosztály képviselője, az akkori Rendőrtiszti Főiskola kriminalisztikai tanszék és a Dunakeszi Oktatási Központ egy-egy oktatója. A kodifikációs munka lépésről lépésre haladt. Az elkészült tervezetet egy 2012. március 21-én, *A bűnügyi helyszínelés kódexe* címmel tartott kerekasztal-konferencián vitatta meg a főosztály kezdeményezésére több gyakorlati és elméleti szakember. A legfőbb kritika elvi alapon érte a normaszöveg tervezetét. E szerint nem lehet a bűnügyi helyszínelő munkában olyan minimális követelményrendszer, standardot előírni, amelyet minden körülmények között teljesíteni kell, így a normára nincs szükség – állították a bevezetés ellenzői. A normakészítők és több támogató hozzászóló ezzel szemben úgy érvelt, hogy a kriminalisztikai ajánlások alapján igenis összeállítható egy olyan minimumkövetelmény, amelyet általában minden szemlén végre kell hajtani, és egy olyan követelménycsomag is, amelyet az általánosan túl (vagy attól eltérően) az egyes bűncselekménytípusok vonatkozásban is teljesíteni kell. A konferencián elhangzott javaslatok döntő többsége beépült a normaszövegbe. Az alapos előkészítő munka eredményének tekintem, hogy az utasítást megjelenése óta érdemben egyszer sem kellett módosítani¹². A hatálybalépése óta eltelt négy év alatt kötelező tananyag lett a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán és a Rendőrségi Oktatási és Kiképzőközpontban is. A gyakorlatban dolgozó bűnügyi technikusok állomány a norma anyagát elsajátította, magáénak érzi, és ennek megfelelően alkalmazza is szabályait. A bűnügyi helyszínelő-kódex felkeltette a tudományos élet szereplőinek érdeklődését is¹³.

---

12 Két alkalommal történt technikai jellegű módosítás, először a tevékenységirányítási központok, másodsor pedig a központi technikai osztály felállítása miatt.

13 Kovács Gábor: A helyszíni szemle normatív szabályozásának igénye és lehetőségei a büntetőeljárásban. In: Szobszlai Kiss Katalin – Deli Gergely (szerk.): *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2013

A nyilvántartásba vételt a 2011-ben megjelenő ORFK-utasítás szabályozza¹⁴, amely elválasztja a „rabosítás” során végzett bűnügyi technikai feladatokat (fényképkészítés, ujj- és tenyérmomatvétel, szájnnyálcakahátya-törlet vétele) a nyomozó által végrehajtott feladatoktól (adatlap-kitöltés, biometrikus adatok megküldése stb.).

Jelentős eredményként könyvelhető el a bűnügyi technikai szakterület részére 2014-ben, a Nemzeti Közszerológati Egyetem gondozásában kiadott *Módszerantani útmutató 1. bűnügyi technikusoknak* című kötet megjelenése. Elsajátítása az oktatás és a továbbképzés részévé vált, ezért a folytatását tervezük. E módszerantani útmutató megjelenése meghatározó állomásnak tekinthető, hiszen egyrészt 1963 óta nem készült ilyen típusú összefoglaló munka, másrészt a kiadvány megjelenésével utolsó állomásához ért az a tevékenység, amelynek végrehajtására megalakulása óta a bűnügyi technikai főosztály kiemelt célként tekint, nevezetesen: a bűnügyi helyszínelő tevékenység háttérét adó hierarchikus norma- és szakmaikövetelmény-rendszer megerteremtése. 2014-től ez a módszerantani útmutató nyújt segítséget a bűnügyi technikusok számára annak eldöntéséhez, hogy az irányadó normák keretei között a helyszínen mely nyomkutatási és nyomrögzítő módszereket alkalmazzák.¹⁵ Az útmutató elérhető valamennyi megyei rendőr-főkapitányságon, a Nemzeti Közszerológati Egyetem és a jogi karok könyvtáraiban, továbbá ingyen letölthető az egyetemi honlapról is. A könyv létrejötté a Nemzeti Közszerológati Egyetem keretei között valósult meg – garantálva ezzel annak megfelelő szakmai színvonalát.

Megfelelő finanszírozás

A bűnügyi technikai szakanyagok (tudniillik a bűnügyi helyszíneléshez használt speciális felszerelések, eszközök) beszerzése mindig az Országos Rendőr-főkapitányság feladata volt¹⁶. 2011 előtt bizonyos korszakokban ezek a beszerzések éveket késték, több egymás utáni esztendőben ki is maradtak, és nem minden esetben egyeztek a területi és helyi szervek igényeivel. A főosz-

¹⁴ 17/2011. (IX. 23.) ORFK utasítás a bűnügyi nyilvántartási rendszerrel, a bűnügyi és rendszereti biometrikus adatok nyilvántartásával és a mintavétellel kapcsolatban az általános rendszerégi feladatok ellátására létrehozott szerverre háruló feladatokról.

¹⁵ Az útmutató az osztrák *Richtlinien* szerkezetének mintájára készült, és mellözi a súlyos elméleti ismereteket. Ehelyett egységes felépítésével gyorsan fellapozható módon hasznos gyakorlati ismereteket közvetít a bűnügyi technikusoknak.

¹⁶ 327/2007. kormányrendelet 10/A §

tály felállításakor célként tűztük ki, hogy minden naptári évben a költségvetés lehetőségeinek függvényében legyen anyagbeszerzésre lehetőségünk. További elképzelésünk volt, hogy a húsz éve rendszerben lévő megyei helyszínelő buszokat újakra cseréljük. Mindkét elképzelésünk sikeresen megvalósult: 2015 szeptemberére valamennyi megyei bűnügyi technikai osztály új, Mercedes típusú helyszínelő buszt kapott, amelyet a központilag kiadott műszaki kívánalmak szerint, de minden megyei egység a saját igényeinek megfelelően rendezhetett be. A szakanyagok beszerzésével kapcsolatban is eredményt értünk el, hiszen nemcsak az évenkénti beszerzés vált lehetővé, hanem a beszerzés módján is változtattunk. A 2014-ben bevezetett gyakorlat szerint a megyei egységek vezetői számára – szervezetük méretének és leterheltségének függvényében – keretösszegeket állapítottunk meg, amelyek terhére a termékek és szakanyagok listájából maguk a megyei bűnügyi technikai osztályvezetők választhatták ki a beszerzendő eszközöket. Az e módszer bevezetése óta eltelt időszak első tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a szakanyagok ily módon történő beszerzése és elosztása a megyék meglégedésére szolgál, továbbá a következő előnyökkel jár:

- az egyes megyei egységek kizárólag azokat a termékeket és szakanyagokat szerzik be, amelyekre a készletnyilvántartásuk adatai alapján ténylegesen szükségük van;
- mindeközben a beszerzés egy központi szervnél lebonyolítható, és a közös beszerzés révén jelentős árkedvezmények érhetők el.

Az igények még teljesebb kielégítésének lehetőségét szolgálná a 2016-ban javaslatként előterjesztett kétéves keretszerződés jóváhagyása, amelynek révén a jövőben félévente kerülhetne sor bűnügyi technikai szakanyagok beszerzésére.¹⁷ Ha az elképzelésünk megvalósul, akkor

- lehetővé válik, hogy a bűnügyi technikai szakanyagok iránti igények a keletkezés pillanatától számított hat hónapon belül kielégüljenek (szemben a mostani egy-másfél évvel);
- a sokszor kisebb mennyiségben beszerzett szakanyagok szavatossági ideje nem jár le még a felhasználás előtt (ellentétben a korábbi helyzettel). Megjegyzendő, hogy utóbbi probléma jelentősen csökkent az elmúlt négy esztendőben azzal, hogy minden évben volt szakanyagbeszerzés.

---

¹⁷ http://www.police.hu/sites/default/files/reszveteli_felhivas_nyomrogzito.pdf

A bűnügyi technikai főosztály felállítása óta eltelt időszakban a megyei és helyi szervek számára összesen 1,261 milliárd forint értékben valósultak meg szakanyagbeszerzések és fejlesztések¹⁸.

Szakmai irányítási rendszer kiépítése

Az egyik legnagyobb munka a szakmai irányítási rendszer kiépítése volt. A bűnügyi területről ismert központi irányító, segítő és egyben számon kérő rendszer szakterületünkön az utóbbi években teljesen ismeretlen volt. A szakfelügyeleti osztály feladata a területi szervek szakmai irányítása, és ezek helyi egységek irányába történő szakirányításának felügyelete. A helyzet áttekintése után indokolt volt egységes elvek alapján kialakítani egy olyan országos, egymásra épülő rendszert, amely egyszerre mozdítja el a szakterületet a minőség irányába. Ez az elképzelés az intézet igazgatójának bűnügyi helyettese és a bűnügyi főosztály vezetője által együttesen aláírt, valamint a bűnügyi főigazgató által elrendelt intézkedési terv kiadása¹⁹, és annak következetes végrehajtása útján valósult meg.

E szakirányítási rendszer keretében a helyi szerveknél minden közvetlen vezetőnek napi szinten kötelessége a bűnügyi technikusok munkájának ellenőrzése. Erről havonta jelentést kell felterjesztenie a megyei szakirányító szerv vezetőjének, amelyet ő értékel, és arra írásban választ készít a helyi szerv számára. Ezek tapasztalataiból a bűnügyi technikai osztály vezetője negyedévente, a megyei főkapitány bűnügyi helyettesén keresztül, részletes jelentést tesz az intézet bűnügyi igazgatóhelyettesének. A jelentést az intézet szakfelügyeleti osztályának dolgozói kiértékelik, és a beérkező jelentésekre minden esetben egyéni, személyre szabott visszajelzéseket adnak a területi szervek bűnügyi technikai vezetői számára a megyei főkapitány bűnügyi helyettesén keresztül. Ebben értékelik az utóbbi negyedévben végzett szakirányító munka minőségét, a korábban meghatározott feladatok végrehajtásának színvonalát is. Továbbá az intézet munkatársai szűrőpróbaszerűen áttekintik azokat az ügyeket, amelyek a megyei értékelőjelentésben is vizsgálat alá ke-

---

¹⁸ Ennek része a hús helyszínelő busz beszerzése és felszerelése is, de nem része az a 37 ötszemélyes, modern VW Caddy helyszínelő autó ára, amelyet a területi és helyi szervek kifejezetten bűnügyi technikai célra kaptak. Az adat a 2016. augusztus 1-jei állapotot tükrözi (a folyamatban lévő eljárásokkal együtt), ide nem értve a bűnügyi technikai mikrocentrumok létrehozásának költségeit, amely jóváhagyásra vár.

¹⁹ 29200/10-3/2013. ált. iktatószámú intézkedési terv.

rültek, és azok megállapításait értékelik, szükség esetén pedig további feladatokat határoznak meg. Ez a rendszer elősegíti egyúttal azt is, hogy a megyei bűnügyi munkáért teljeskörűen felelős főkapitány-helyettes negyedévente áttekintő képet kapjon a bűnügyi technika helyzetéről, és arról is, hogy e tevékenységről az országos szakirányító szerv vezetője milyen véleménnyel van – ezek alapján pedig megteheti a központilag meghatározott vagy saját döntése alapján szükségesnek ítélt intézkedéseket.

A 2013-ban tapasztalt kezdeti nehézségek, zökkenők után mára fegyelmetten és folyamatosan zajlik az intézkedési terv végrehajtása. A feladatokat támogató, hierarchikus szakirányítás, ellenőrzés és beszámoltatás minden megyében pozitív irányú fejlődéshez vezetett a bűnügyi technikai szakterületen végzett munka minőségét illetően, és ez a fejlődés minden egység vonatkozásában jól kimutatható.

Mindemellett az intézet szakfelügyeleti osztályának tevékenysége is szoros keretek között folyik, amelyet az évente meghatározott munkaterv tartalmaz. Ennek végrehajtása során az osztály munkatársai 2014-ben 69 személyes helyszíni ellenőrzést, és a Robotzsaru-Neo rendszeren keresztül 438 helyszíni dokumentációk alapján végzett ellenőrzést tartottak.

A szakirányító rendszer kiépítésének köszönhetően szűk két év alatt jelentős előrelépés történt a fényképfelvételek szemléltetőképességét, minőségét, a számozás és mérce használatát illetően.

Az elmúlt évek szakirányítási tapasztalatai alapján azonban a következő – régóta hangoztatott – szakmai kifogások még mindig több esetben felvetődtek a szemlék színvonala kapcsán:

- a környezeti és áttekintő felvételek nem látatják megfelelően a helyszínt;
- az éjszakai felvételek nem kellően megvilágítottak, vagy inhomogének;
- a fényképeken a helyszínhez nem tartozó tárgyak, személyek szerepelnek;
- a helyszíni halottszemle végrehajtásakor az elhunytan lévő sérülések nem kellően dokumentáltak, illetve azonosíthatók;
- a bűnjелеk csomagolási módja néhány esetben szakszerűtlen;
- a helyszíntől távolodva hiányos a nyomrögzítés, a szemle kiterjesztése nem minden esetben történik meg.

Egyelőre sikeres az országos szakmai irányításnak az a törekvése, amely elutasítja a központilag kiadott, számszerűsített teljesítménymutatók bevezetését a szakterületen. Egy ilyen elvárás a nyomkutató és -rögzítő tevékenység torzulásához vezethetne, ami már nem a felderítés és a bizonyítás eredményessége, hanem egy központi akaratnak történő megfelelés irányába vinné

el azt, így szakmailag nem volna indokolható. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a szemlékkel kapcsolatban ne lenne szükség pontos, hiteles statisztikai adatokra. Olyanokra, amelyek segíthetik a tendenciák megfigyelését, és rossz irány esetén a beavatkozás szükségességére hívják fel a megyei bünyügyi technikai osztály vezetőjének és az országos szakmai irányításnak a figyelmét, továbbá segítenek a nyomrögzítő anyagok beszerzése kapcsán, és szűk körben – részletes egyedi vizsgálattal kiegészítve – alkalmasak lehetnek egyes bünyügyi technikusok vagy teljes bünyügyi technikai egységek munkájának megítélésére is.

Ilyen például a „nyom nélküli szemlék” számának vizsgálata egy személy vagy egység vonatkozásában. Szerencsére itt sincsenek abszolút, elvárt számok és eredmények. Értelmetlen volna, hiszen egy olyan utasítást, miszerint ezek számát nullára kell csökkenteni, az egyik napról a másikra bármikor végre lehetne hajtani, de ennek szakmai megalapozottsága és eredményessége a büntetőeljárás szempontjából megkérdőjelezhető volna.

A „nyom nélküli szemlék” számának mérése, és a tendenciák megfigyelése azonban elkerülhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a bünyügyi technikai tevékenységet megítélhessük²⁰. Ha az ilyen szemlék száma egy adott időszakban jelentősen emelkedik, akkor annak okait részletesen fel kell tárni, és a szükséges intézkedéseket meg kell tenni. Minden elemében vizsgálni kell, hogy ezek mikor fordulnak elő (például szolgálatváltás előtt, készenlétből történő berendelés esetén stb.), milyen ügyekben (utcai rablások vagy betöréses lopások szemléjekor stb.), egy adott munkatársnál vagy több kolléga esetén is jelentkeznek-e stb. Az eredmények ismeretében kell levonni a megfelelő következtetést, és szükség esetén érdemben intézkedni kell a magas számarány csökkentése iránt.

Az előbbi sikereket igazolja az a felmérés is, amelyet 2014 folyamán a szakfelügyeleti osztály munkatársai készítettek, és amelynek keretében három évre visszamenőleg 1146 helyszín vonatkozásában vizsgálták át valamennyi személyes és helyszíni dokumentációból készített saját ellenőrzési feljegyzésüket. Az elemzés kiterjedt a vizsgált időszakban megyénként minden egyes feltárt hibatípusra. Ennek alapján megállapítható, hogy míg 2012-ben a szemlék 59 százaléka esetében tárt fel az ellenőrzés valamilyen hibát, addig 2014-ben ez a szám már csak 22 százalék volt. (Fontos megjegyezni, hogy ez a felmérés a hároméves tevékenységet követően, utólag készült a ko-

---

²⁰ Tájékoztató: a nyom nélküli szemlék száma az összes elvégzett szemle arányában országos átlagban 2012-ben 27,3; 2013-ban 23,3; 2014-ben 19; 2015-ben pedig 15,3 százalék volt.

rábban már előállított értékelőlapok eredményei alapján, tehát a kedvező eredmény érdekében manipulált felmérés kizárt.)

Központi technikai osztály

A hazai kriminalisztika történetében több alkalommal felvetődött már olyan egység felállításának az igénye, amely a kiemelt jelentőségű bűnügyi helyszíneket világszínvonalon képes országos hatáskörrel feldolgozni, továbbá szükség esetén bűnügyi technikai segítséget nyújt a területi és helyi szervek egységei részére. Az 1990-es években működött már egy ilyen egység, de néhány év eltelte után megszüntették.²¹

2011-ben megkezdődött a kiemelt helyszínelő egység létrehozásának előkészülete, amely két évig tartott. Ennek keretében külföldi tanulmányutak, konferenciák, és személyes nemzetközi kapcsolatok révén megszerzett tapasztalatokat alapul véve megvalósult két Mercedes helyszínelő busz átalakítása mozgólaborrá. Ebben helyet kapott több speciális, a csúcstechnikát képviselő eszköz, úgymint drón, talajradar, mobiltelefon-adatokat elemző készülék, lézeres lőirány-meghatározó, 3D lézerszkennő, hordozható Raman-készülék anyagmaradványok vizsgálatához, a piacon megtalálható valamennyi jelentősebb optikai nyomkutató fényforrás (RUVIS, MegaMAXX, HandScope lámpa, Crime-lite), továbbá speciális kamerák és fényképezőgépek (UV-VIS NIR). A mozgólabor képes arra, hogy a helyszínen rögzített nyomokat vagy a holttest sérüléseit ábrázoló fényképet zárt levelezőrendszeren keresztül bármely nyomozó szervhez vagy szakértőhöz megküldje, így képes például a szemlével egy időben az intézetben dolgozó daktiloszkópus szakértő rendelkezésére bocsátani, aki megvizsgálhatja azt, és alkalmasság esetén az adatbázisban történő keresést is elvégezheti. Ennek eredményéről pedig soron kívül tájékoztathatja a nyomozást folytató szervet.

2013. december elsején az egység tíz szakemberrel kezdte meg működését. Feladata ma is az ORFK bűnügyi szervei részére (Nemzeti Nyomozó Iroda, kiemelt életellenes ügyeket felderítő főosztály) szemle és egyéb bűnügyi technikai tevékenység végrehajtása²². De annak érdekében, hogy ez a csúcstechnika ne csak a kiemelt ügyekben nyomozó szervek részére legyen elérhető, a területi és helyi szervek is jelezhetik igényeiket az eszközökre, ez

²¹ Vö. Tóth István: i. m.; Katona Géza: Mozzanatok a kriminalisztika korszerűsítésének első évtizedeiből. Belügyi Szemle, 2006/9., 10. o.

²² 13/2012. ORFK Utasítás 5/A

esetben a szolgálatban lévő bűnügyi technikus nem veszi át a nyomozási cselekmény végrehajtását a helyszínen, hanem megjelenik a szemlén, és ott technikai segítséget nyújt, azaz helyszínre viszi a speciális eszközöket és a kezelésükhöz szükséges szaktudást.

Az egységet a felállítása óta eddig 208 esetben vetették be, ebből tavaly már az esetek közel felében területi és helyi szervek részére nyújtottunk segítséget²³. 2014-ben az osztályra öt esetben érkezett két külföldi országból megkeresés. Valamennyi igény talajradarral történő terepkutatásra szólt. Ennek során egy esetben sikerült meghatározni egy tizenhárom éve elásott holttest pontos helyét, a másik négy esetben pozitív jelzést nem adott a készülék, ezeket a vizsgálati eredményeket a későbbi feltárások mind megerősítették.

A központi technikai osztály állománya folyamatosan képzzi magát. Ennek keretében a munkatársak külföldi konferenciákon vesznek részt vendégként, illetve előadóként²⁴. Ezen felül empirikus kísérleteket is végeznek, ezek eredményeit hazai és külföldi lapokban publikálják²⁵. A teljes állomány részére a vezetés havonta tart oktatást, ezen a korábban végrehajtott szemlék tapasztalatait, és a nyomhasznosulást értékelik, vagy éppen egy külföldi úton bemutatott új technikai módszert ismerhetnek meg részletesen, illetve a társszervekkel tartanak közös gyakorlatokat. Legalább ennyire fontos az is, hogy az általuk használt eszközöket megfelelő mélységben megismerjék, kezelésüket alaposan elsajátítsák. Ehhez folyamatos továbbképzéseken kell részt venni-

---

²³ 2016. augusztus 1-jei adat.

²⁴ Példák az utóbbi évekből: Petrétei, Dávid: 11th International Forensic Symposium, 25 September 2013 (Pozsony, Szlovákia); Field Usage of Modern Forensic Imaging Systems; XI. International Scientific – Practical Conference “Criminalistics and Forensic Science: Science, Studies, Practice” 25-27 June 2015 (Vilnius, Litvánia); Interpol DVI Standing Committee, 13-15 May 2014 (Lyon, Franciaország); Cepol, Forensic Sciences at Crime Scene, 24-29 September 2014 (Zágráb, Horvátország); 12th International Forensic Symposium, 18 February 2015 (Pozsony, Szlovákia); 3rd “Crime Scene” International Scientific Conference, 18-19 March 2015 (Varsó, Lengyelország); 5th European Conference of International Bloodstain Pattern Analysts, 12-15 May 2015 (Róma, Olaszország); Újvári, Zsolt: 24th meeting of the Interpol Standing Committee on Disaster Victim Identification, 28-30 May 2013 (Lyon, Franciaország); ENFSI APST Working Group, 2-4 April 2014 (Róma, Olaszország); “Current situation of forensic entomology in Hungary, in reflection of a case study”. NanoSD 2014 International Conference, 23-26 September 2014. (Ávila, Spanyolország); 12th International Forensic Symposium, 18 Febr 2015 (Pozsony, Szlovákia); 7th European Academy of Forensic Science Conference, 6-11 Sept 2015 (Prága, Csehország); CEPOL 88/2015 Disaster victim identification – practical pilot workshop 13-18 December 2015 (Antwerpen, Belgium); CEPOL 57/2016 Disaster victim identification management 6-9 June 2016 (Madrid, Spanyolország), 27th INTERPOL DVI Conference 24-26 May 2016 (Lyon, Franciaország).

²⁵ David Petretei – Miklos Angyal: Recovering Bloody Fingerprints from Skin. Journal of Forensic Identification, vol. 65, no. 5, 2015, pp. 813–827.

ük, amely az informatikai piacon rendkívül költséges ugyan, de a folyamatos fejlődés érdekében megkerülhetetlen beruházás a rendőrség számára.²⁶

A napi helyszínelésen túl az egység feladata az is, hogy a legújabb technikai eszközöket világszerte felkutassa, a megfelelő igazságügyi szakértővel megvizsgálta, és ha az a magyar rendszerbe illeszthető, akkor kipróbálja a gyakorlatban, majd amennyiben az ésszerűség és a gazdaságosság szempontjai szerint is indokolt, akkor annak bevezetését kezdeményezze a nyomrögzítő anyagok beszerzéséért felelős szakfelügyeleti osztálynál. Ez a rendszer garantálja azt, hogy Magyarországon több szervezeti szinten legyenek elérhetőek a legmodernebb bűnügyi technikai eszközök.

De legalább ennyire fontos az is, hogy ezeket a világszínvonalú eszközöket minden ügyben, amikor azok használatától eredmény várható, bevessék. Ennek feltétele, hogy azokat a teljes bűnügyi állomány ismerje, hiszen „*holt anyagi és szellemi tőkét jelentenek a központi laboratóriumok modern műszerei és magas képzettségű szakemberei, ha a helyi szervek nem tudják számukra biztosítani a megfelelő vizsgálati anyagokat*”²⁷. A legmagasabb fokú hasznosítás érdekében az osztály munkatársai rendszeresen tartanak ország-szerte oktatásokat mind a vezetők, mind pedig a végrehajtó állomány széles körének.

A jövő

Az említett sikerekkel együtt is jócskán akad még teendő, a hazai kriminál-technikai szakterület fejlődése érdekében.

Ezek között fontos a szakterület akkreditációjának előkészítése, azután ennek végrehajtása előbb a központi technikai osztályon, majd a megyei, végül a helyi egységek vonatkozásában is. A feladat annál is inkább fontos, mert nemzetközi ajánlások alapján el kell végezni ennek a szakterületnek a minőségbiztosítását.²⁸ Ez garantálja majd azt, hogy a hazánkban elvégzett szemle eredményeit más európai országban is fel tudják használni a büntető-

---

26 Vö. Katona Géza: Gondolatok a XXI. század kriminalisztikájáról. *Belügyi Szemle*, 2001/10., 130. o.; Katona Gézáné: i. m. 69. o.

27 Kertész Imre: A krimináltechnika fejlesztésének néhány időszerű kérdése. *Belügyi Szemle*, 1963/10., 7. o.

28 http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/126875.pdf; Kovács, Gábor – Nogel, Mónika: The accreditation of forensic laboratories as component of realizing the European Forensic Science 2020 Concept. <https://www.cepol.europa.eu/sites/default/files/science-research-bulletin-10.pdf>

eljárásban, és fordítva. Az akkreditáció terén a fejlettebb európai országok intézeteivel együtt úttörő munkát végzünk, ezért nem tudunk bevált, nyugat-európai mintához nyúlni, az ösvényt magunknak kell kitaposnunk.

A bűnügyi helyszíneken használt optikai nyomkutató eszközök²⁹ a krimináltechnika jövőjének egyik irányát jelentik. Egyrészt lehetővé teszik, hogy viszonylag nagy felületeket gyorsan lehessen általuk átvizsgálni, és ezt követően pedig a hagyományos fizikai vagy kémiai módszerekkel immár célirányosan előhívni, majd rögzíteni a nyomot vagy anyagmaradványt. Egyes eszközök azonban nemcsak felkutatásra, hanem optikai úton történő rögzítésre is alkalmasak³⁰, így tehát nem szükséges a nyom rögzítése céljából a nyomhordozó felületet fizikai vagy vegyszeres úton kezelni, továbbá nem szennyezi környezetét, és bűnügyi technikai szakanyag felhasználását sem igényli. Ezen eszközök előnye az is, hogy a titkos nyomozások vagy a spontán minták felvétele során is nagy hatásokkal alkalmazhatók, hiszen a nyomhordozó felület átvizsgálása nem hagy látható elváltozást maga után, valamint használatuk gyors és egyszerű. Ezen a területen várakozásaim szerint további fejlődés várható.

A háromdimenziós fényképezési technológia használata a bűnügyi helyszínelésben új távlatokat nyitott. Legfőbb előnye szakterületünkön az, hogy az általa alkotott kép rendkívül részletgazdag, és abban minden tárgy mérete utólag is meghatározhatóvá válik, sőt az egyes tárgyak egymástól való távolsága is mérhető.³¹ E körben azonban további fejlődés várható, így e technológia nemcsak a konkrét bűnügyi helyszínelés, hanem más területeken is alkalmazható lesz: lőirány meghatározása során, vagy egyéb bizonyítási eljárás, például bizonyítási kísérlet kapcsán, vagy akár tanúvallomásokban elmondottak modellezésére is alkalmas lehet, de vérfolt-morfológiai analizálásra is alkalmazható, és szúrt sérülések alaposabb elemzése is lehetővé válik általa³². Néhány éven belül továbbá fontos szerepet kaphat ez az eljárás a bírósági szakban is a bizonyítás során. Ma már a 3D-technológiának és egyéb műszaki megoldásoknak hála a bíró akár a cselekményben részt vevő tanú helyébe is képzelheti magát egy speciális szemüveg segítségével, amely megelevení-

---

29 Működésük lényege, hogy különböző hullámhosszokon megvilágítva egy adott felületet, a rajta található meghatározott nyomok és anyagmaradványok láthatóvá válnak.

30 <http://justiciaforense.com/material/cursos2012/Cursos%202013/ARCHIVOS%20FORENS-ES%202/PDF/Krimesite%20Imager.pdf>

31 Vö. William S. Bailey – Terence J. McAdam: *Law, Science and Experts*. Carolina Academic Press, 2014, pp. 88–90.

32 Ralf Breker: *High-End 3D-Verfahren beim Bayerischen Landeskriminalamt*. *Kriminalistik*, 8–9/2014., S. 522–531.

ti számára a cselekmény eseménysorát. A Svájcban zajló kutatás eddigi eredménye tökéletes példája annak, hogy a helyszíni rekonstrukció szerepe milyen fontos a bírói meggyőződés kialakulásában.³³

Az előbbieket alapján a 3D fényképezés területén további feladatok várnak ránk. Általánosságban elmondható, hogy a bűnügyi technika területén használt modern eszközök számítógépes utómunkálati igénye jelentősen megnőtt, továbbá az is jellemző tendencia, hogy a legtöbb eszköz alkalmazása már nem csak egy ember közreműködését kívánja. Mindehhez ráadásul speciális, jórészt számítástechnikai tudás szükséges, aminek következtében a bűnügyi technikus személye egyre több eljárás cselekmény során lesz megkerülhetetlen.

Részben ez a tény, részben pedig a tavaly bevezetett életpályamodell is indokolja azt, hogy a bűnügyi technikusok képzését meg kell újítani egy ráépített, emelt szintű képzéssel. Meghagyva a jelenlegi egyszintű képzés gerincét és tematikáját, a megyei bűnügyi technikai osztályon dolgozó technikusok számára szükséges egy olyan, a beosztás betöltéséhez kapcsolt képzést létrehozni, amely más aspektusból, magasabb szinten közvetít ismereteket. Ilyen más, oktatásra érdemes nézőpont az igazságügyi szakértőé, az ügyészé és a bíróé, valamint a védőé lehet. Informatikai ismereteket is át kell adni számukra, és el kell sajátítaniuk azoknak a modern technikai eszközöknek a használatát is, amelyek a központi technikai osztályon megtalálhatók. Ezzel együtt a bűnügyi helyszínek feldolgozásának metodikáját szintén ehhez kell igazítani, amelyet oktatni kell, méghozzá előbb elméletben, majd pedig gyakorlatban, tehát előre berendezett helyszíneken kell kipróbálni és elsajátítani.

Részben ez a képzés lehet az alapja annak az elképzelésnek, amely a bűnügyi technikai tevékenységet négy szintűvé alakítaná. Hiszen láthatóan bármennyire hatékony is a központi egység által területi szervek számára biztosított világszínvonalú eszközpark igénybevétele, ezek állandó jelenléte volna indokolt a helyszínen. Tehát a modern eszközök karnyújtásnyira kell hogy legyenek a helyszínenre siető megyei egységektől annak érdekében, hogy megfelelő gyakorisággal lehessen őket használni. Ennek módja lehet a két-három megyét magában foglaló bűnügyi technikai mikrocentrumok kialakítása, amelyek a földrajzi elhelyezkedés és az igénybevételek száma alapján előre meghatározott megyei bűnügyi technikai osztályokra telepítenék a kiemelt színvonalú technikai eszközöket, ahonnan sürgős esetben rövid úton elérhetővé válnának a környező megyék számára is.

---

³³ <http://www.reuters.com/article/us-switzerland-holodeck-idUSKBN0LZ17K20150303>.

A vázolt elképzelések, megfelelő támogatás mellett középtávon (egy-három év alatt) megvalósíthatók. Mindannyiunk közös feladata, hogy a világtendenciát figyelemmel kísérve, azzal lépést tartva – esetenként azt meghaladva – fejlesszük a hazai krimináltechnikai szakterületet.